

A FORMULAE NORMALES ED. IV. BŐRGYÓGYÁSZATI VONATKOZÁSAI

A BŐRGYÓGYÁSZ SZAKCSOPORT ÉS AZ ORSZÁGOS BŐR-NEMIKÓRTANI INTÉZET EGYÜTTES ÜLÉSSZAKA

1959. november 29-én került sor a Bőrgyógyász Nagygyűlés keretében a Formulae Normales egyes kérdéseinek megvitatására. Az ülészak megnyitó előadását dr. Fritz Gusztáv, a FoNo IV. szerkesztő bizottságának elnöke tartotta.

Ismertette azokat az alapelveket, amelyeket a szerkesztő bizottság szem előtt tartott, valamint a FoNo IV. jelentőségét.

A bevezető előadás után dr. Éllő István, a szerkesztő bizottság titkára foglalta össze a FoNo IV. dermatológiai vonatkozásait. Bevezetőben a gyógyszerek vívőanyagainak a gyógyszer hatását befolyásoló szerepéről emlékezett meg. Ez a hatás a bőrön alkalmazott gyógyszereknél a legszembetűnőbb, éppen ezért a dermatológiai szereknél fokozott mértékben fennáll annak a szükségessége, hogy a hatóanyagok kémiai és fizikai tulajdonságainak figyelembevételével, a terápiás célkitűzések elsőrendű szem előtt tartásával, a legmegfelelőbb gyógyszeralkatot és ezzel egyidejűleg az optimális vívőanyagot alkalmazzák. Ezeket a szempontokat a FoNo IV. szerkesztő bizottsága az előiratok összeállításánál messzemenően igyekezett betartani.

A 266 FoNo előirat kb. 40%-a dermatológikum. A készítmények fele kenőcs, fele pedig az egyéb gyógyszerformák között oszlik meg. A FoNo IV-ben a kenőcsalapanyagok vonalán következett be a legnagyobb változás. Ezért is szükséges kellően ismertetni az új alapanyagokat. Az V. Gyógyszerkönyv megjelenése után indult meg a munka a modern, minden dermatológiai igényt kielégítő kenőcsalapanyag sorozat kidolgozására. E munkában nagy segítséget jelentett a Bőr és Nemikórtani Intézet vezetőségének tanácsadása. A fizikai-kémiai stabilitási, de elsősorban klinikai szempontoknak leginkább megfelelő kenőcsalapanyagok kerültek be Gyógyszerkönyvünk Addendumába. Az Addendumba felvett kenőcsalapanyagokat alkalmazza a FoNo IV.

A kenőcsalapanyagok területén minden átmenet nélkül történt fejlődés némi zavart okozott a rendelőorvosok körében. Nehézségek mutatkoztak azon a téren, hogy milyen esetben, milyen gyógyszerekkel, milyen típusú alapanyagot rendeljenek. Az orvosok munkájának megkönnyítésére és egyúttal tájékoztatás céljából is a FoNo IV. dermatológiai fejezete elé (az orvosi kiadványban) egy bevezetőt szerkesztettek. Ez a bevezető hat típusba sorolva röviden magyarázatot ad a kenőcsalapanyagok helyes megválasztására. Tájékoztat az egyes alapanyagok összetételéről, megadja az alapanyagok előnyeit, hátrányos tulajdonságait, összeférhetlenségeiket, hogy ezek ismeretében az orvosok a legmegfelelőbb alapanyagot választhassák ki. Ugyanakkor bizonyos mértékben didaktikai szempontokat is figyelembe vettek, hiszen a FoNo-ban felvett készítmények például szolgálhatnak a helyes alapanyag megválasztás tekintetében.

Az új kenőcsalapanyagok túlnyomó többsége emulziós típusú, vagy emulziót képző alapanyag,

ill. más vonatkozásban van összefüggésben a kolloid szerkezettel. Az előadó nagy vonalakban ismertette az emulgensekkel és az emulziókkal kapcsolatos alapvető tudnivalókat, majd áttért az új hivatalos kenőcsalapanyagok ismertetésére. Az egyes alapanyagok részletes ismertetése után kitért az új kenőcskérgyek, ill. a tubusokban történő kiszolgáltatás kérdéseire is, hiszen ez is hozzátartozik a korszerű dermatológiai gyógyszereléshez. Kívánatos volna, hogy elsősorban a magas víztartalmú hidrofil és hidrogél alapanyagú kenőcsöket tubusokba töltve adja ki a gyógyszerár.

Befejezésül reményét fejezte ki az előadó, hogy a gyógyszerészet és a bőrgyógyászok közös erőfeszítése az eddigihez hasonló szép eredményeket fog felmutatni az egyetemes magyar közegészségügyi felvirágoztatás terén.

Az ismertetést követően Nebenführer László *A Formulae Normales a dermatológiai gyakorlatban* címmel számolt be a szakorvos szempontjából a FoNo bőrgyógyászokat érintő részéről. Az előadás részletesebb ismertetését alább közöljük.

Felkért hozzászólásában Skutta Árpád professzor (Debrecen) megállapította, hogy a FoNo IV-ben leírt és forgalomba került modern külsőleges gyógyszerkészítmények az ország minden receptíró orvosát az elé a kérdés elé állították, hogyan használja őket? A klasszikus farmakológia, ill. a tanult *dermatotherapia externa* nem tartalmazza a célszerű felhasználásukhoz szükséges ismereteket. Mivel a szóbanforgó anyagok már a gyógyszerárakban vannak, időszerűvé vált racionális használatuknak a megvitatása. Tekintettel arra, hogy a külsőleges gyógyszereknek a dermatológia a patronáló szakmája, e feladat a bőrgyógyászokra hárul.

A bőr helyi kezelésének nincs *adaequat* kórtana (sgyógytana. Benne a *ratio* mellett még nagy szükség van az *intuitió*ra is. A klasszikus bőrkórtan — az amelyet tanultak — meg volt elégedve az egykorú *alap- és hatóanyagokkal*, amelyeknek a tudományos bázisát Unna közel 100 év előtt rakta le és még ma is erre támaszkodnak. Az új külsőleges gyógyszerekhez ez a tudásanyag kevés. Ötven év óta lényegében változatlan a bőr helyikezelésének a tana, amiben főrésze van annak hogy századunkban a dermatológiai szemlélet klinikai síkon a belgyógyászat, morfológiailag pedig a hisztológia irányába toldott el. Egyik irányzat sem alkalmas az új külsőleges gyógyszerek hatásmódjának és alkalmazásának ismertetésére. Ezért komoly erőfeszítésre van szükség, ha a forgalomba került szerek alkalmazásához tudományosan is helytálló útmutatást kívánunk közhasználatra bocsátani. Gyökeres kezdeményezés szükséges a bőr helyikezelésének korszerű átépítéséhez és elavult oktatásának a megjavításához. Velejár az ellátandó bőrelváltozásoknak (pl. különböző ekcéma-állapotok) a külső ingerek okozta keratin-funkcióváltozások-

nak haladottabb kórtani átfogalmazásával, azaz a *dermatopathologia* modernizálásával is. Ez a nehezebb része a problémának. A feladat sokkal nagyobb és sokkal sürgetőbb, mint amilyennek jelen pillanatban látszik. Legalább egy év szükséges ahhoz, hogy az új külsőleges gyógyszerek értékéről a gyakorlat számára elegendő adat álljon rendelkezésre. Kívánatos, hogy mennél többen foglalkozzanak

e kérdésekkel, és ezért javasolta, hogy a Bőrgyógyász Szakcsoport jövő évi nagygyűlésén az egész kérdést vitassák meg.

Az elhangzott előadásokhoz számosan szoltak hozzá és sok gyakorlati vonatkozású kérdést tettek fel. Az egyes kérdésekre az előadók válaszoltak.

Dr. Kovács László

A FORMULAE NORMALES A DERMATOLÓGIAI GYAKORLATBAN

DR. NEBENFÜHRER LÁSZLÓ

Az orvosi munkát megkönnyítő szakmai segéd-könyvek történetében szokatlan eset, hogy a szerkesztés, bírálat, megjelenés és többszöri kiadás után a szakkönyvet nyilvánosan ismertetik. Jelen esetben a *Formulae Normales* című könyv az értekezés tárgya s a jelen megbeszélés azért szokatlan, mert a jól megszerkesztett mű mindenkinek birtokában van, a könyvet ismerjük, utasításait részben felhasználjuk. A könyvet ismerjük, de nem használjuk eléggé, az újabb alapanyagokat örömmel fogadjuk, de nem ismerjük részleteiben alkalmazásuk területét és tulajdonságait. Bőrgyógyászati szempontból a FoNo IV-et fel kell fedeznünk, szakmai megvitatás fényében kell megformálnunk s mindez nem ellenkezik a bevezetőben elmondottakkal, mert belátható időn belül a gyógyszerian rohamos fejlődését tekintve, a könyv újabb kiadásban fog megjelenni.

Ha ma kellően megindokoljuk szükségességét, újabb adatokkal gazdagítjuk tartalmát, rájövünk rendkívül jól alkalmazhatóságára, a FoNo IV. nélkülözhetetlen kézikönyvünké fog válni. Ez már nem a *Szabványos vényminták* címet, az értékes tartalmát eléggé ki nem domborító felírást fogja viselni, hanem ez a könyv lesz a formulák alapulvételével gyógyszerrendelési útmutatónk. Emellett még mindig használhatók a magisztrális és officinális rendelések. Ebben a könyvben találjuk meg bőrgyógyászok részére a legfontosabb és jó minőségben eddig legjobbban nélkülözött *remedium constituens*-t, az alapanyagot, a zsírok, paszták, vizes és olajos alapanyagok legújabb összetételét és az új *menstruum*-ok bevezetését, az alapanyagok fiziko-kolloidális összetételét, a *remedium cardinale*-val, a főgyógyszerrel való elegyíthetőségét.

E bevezetésből már kitűnik, hogy a FoNo-t a bőrgyógyász egész különleges módon szemlélheti s használhatóságának továbbfejlesztésében, az eddigi tartalmának értékelésében, szakcsoportunk rendkívül hálás feladatot vállalt. Az időpontot is jól választotta meg, mert a három előadó munkáját lényegesen megkönnyítették a bőr fiziológiájának előadói és referensei. A FoNo használatára csak közvetett adataink vannak: Öt gyógyszer-tár vény-forgalmának birtokában a receptek következő megoszlását látjuk:

I. *Kisforgalmú gyógyszer-tár* október havi teljesítménye: 1766 vényből 280 magisztrális vény: 15,8%; értékben 24307,— Ft 1486,— Ft-tal szemben: 6%

II. *Gyógyszer-tár* 18 666 vényből 2911 magisztrális vény: 15%; értékben 266 500,— Ft 24 500— Ft-tal szemben: 9,1%

III. *Középforgalmú gyógyszer-tár* 24 500 vényből 4575 volt a magisztrális vény: 18%; értékben 395 300,— Ft 45 000,— Ft-tal szemben: 11%

IV. *Gyógyszer-tár* 38 614 vényből 5800 magisztrális vény: 15%; értékben 628 300,— Ft 56 700,— Ft-tal szemben: 9%

V. *Nagyforgalmú gyógyszer-tár* 57 212 vényből 10 338 magisztrális vény: 18%; értékben 1 460 500,— Ft 102 000,— Ft-tal szemben: 6,3%

A magisztrális vények tehát kb a vény-forgalom 15—18%-át teszik ki, ezeknek becslés szerint a fele FoNo előírat, ami az összes vényekre viszonyítva 7—9%-nak felel meg.

Egészen különleges képet nyújt az a statisztika, amelyet az 1959. november 9-i egész napi vény-forgalomról kaptunk öt nemibeteg gondozó intézettől:

Sorszám	Gyógyszer-különleges-séget tartalmazó vények száma	Magisztrális előíratot tartalmazó vények száma	FoNo előíratot tartalmazó vények	
			db	%
1.	84	114	28	12,3
2.	68	68	49	26,4
3.	72	73	137	75,2
4.	47	98	65	43,5
5.	84	88	122	41,4

A FoNo négy fontos fejezettel van a bőrgyógyászok segítségére: 1. a bőrgyógyászati vények, 2. a más szakágak előírásai között fellelhető bőrgyógyászati gyógyszerek, 3. a tájékoztató megjegyzések a FoNo gyógyszerekkel kapcsolatos, törzskönyvezett gyógyszerekről, 4. azoknak a gyógyszereknek a jegyzéke, amelyek rendelése esetén a hivatalos készítmény adandó ki.

A bőrgyógyászati vények az orvosi kiadásban a 75. sorszámtól a 143-ig terjednek. E 68 vény minta közül több gyógyszer-alapanyagként is szerepel, ilyenek pl. a formaldehid, káliumhipermanganát, bórsav, lenmag liszt stb. Ezeknél a készítményeknél a gyakorlati alkalmazás magyarázata a fontos. Sok gyógyszer megnevezéséből ír magisztrálisan az orvos, pl. az *Ung diachylon salicylatum*-ot. Néhányat a FoNo előíratai közül nem szívesen írnak, mert a százalékos arányosítást a beteg érzé-